GÜNEY AFRİKA 2026 YEREL SEÇİMLERİ

Siyasi rekabet, büyükşehir dengeleri ve koalisyon olasılıkları | 3 Kasım 2026

Genel değerlendirme

Güney Afrika'da 4 Kasım 2026'da sekizi büyükşehir olmak üzere 257 belediyede yerel seçim yapılacaktır. Yaklaşık 29 milyon kayıtlı seçmenin katılabileceği seçim, ülkenin çok partili siyasetinin yerel düzeyde ne ölçüde kurumsallaştığını da gösterecektir. Yarışın başlıca eksenleri ANC'nin uzun süreli siyasi üstünlüğünün aşınması, Demokratik İttifak'ın (DA) belediye hizmetlerini öne çıkaran kampanyası ve Jacob Zuma ile özdeşleşen uMkhonto weSizwe Partisi'nin (MKP) KwaZulu-Natal'deki gücüdür. Belediye meclislerinde sandalyelerin yaklaşık yarısı seçim bölgelerinden (ward), yarısı nispi temsil listelerinden belirlendiği için sonucu oy oranları kadar meclislerde kurulacak çoğunluklar belirleyecektir. Yazıda Ipsos'un 4 Eylül ve 30 Ekim 2026'da yayımladığı iki anket kullanılmıştır. Oranlar parti tercihi belirten kayıtlı seçmenler arasında hesaplanmıştır. Eylül anketinin saha çalışması Haziran–Temmuz aylarında yapılmış olup büyük metropollerde hata payı yaklaşık ±5,5 ile ±8 puan arasındadır.

Johannesburg ve Tshwane: başa baş yarış

Johannesburg'da rekabetin merkezinde su ve elektrik altyapısı, yol bakımındaki aksamalar ve yönetim istikrarsızlığı bulunmaktadır. DA'nın, daha önce Cape Town belediye başkanlığı ve Batı Kap eyalet başbakanlığı yapmış olan Helen Zille'yi aday göstermesi, partinin Cape Town deneyimini ülkenin ekonomik merkezine taşıma iddiasını açıkça ortaya koymaktadır. Anketlerde ise tablo değişkendir. Eylül anketinde ANC yüzde 31 ile DA'nın (yüzde 27) önündeyken Ekim anketinde DA yüzde 30'a yükselmiş, ANC yüzde 27'ye gerilemiştir. Fark hata payının içinde kaldığı için belediye başkanlığının el değiştireceğini söylemek henüz erkendir. Tshwane'de Ekim anketi DA'yı yüzde 34, ANC'yi yüzde 31'de göstermektedir. Burada da fark küçüktür ve geçmişte koalisyonların dağıldığı kentte ActionSA gibi partilerin tercihi yine belirleyici olacaktır. ANC ile DA'nın ulusal düzeyde Ulusal Birlik Hükümeti'nde birlikte bulunması, belediyelerde de aynı ortaklığın kurulacağı anlamına gelmemektedir.

Cape Town: DA'nın vitrini

DA, Cape Town'ı kampanyasının vitrini olarak kullanmaktadır. Eylül anketinde kentte DA'nın desteği yüzde 46, ANC'nin desteği yüzde 26 çıkmış ve partinin mutlak çoğunluğu kaybedebileceği tartışılmaya başlanmıştı. Ekim anketinde DA'nın desteği yüzde 51'e yükselmiştir. Bu oran mutlak çoğunluğun hemen üzerindedir ve hata payı düşünüldüğünde sonuç hâlâ açıktır. Cape Town'un hizmet kalitesini diğer büyükşehirlerle karşılaştırırken bütçe kapasitesi, gelir eşitsizliği, altyapı mirası ve mahalleler arasındaki hizmet farkları da hesaba katılmalıdır.

KwaZulu-Natal: MKP, IFP ve ANC arasındaki mücadele

KwaZulu-Natal, bu seçimin en kritik rekabet alanlarından biridir. MKP, 2024 eyalet seçimlerinde yüzde 45,35 oyla birinci parti olmuş, bu oyların yaklaşık yüzde 37'si (yaklaşık 593 bin oy) eThekwini'den gelmiştir. Ancak 4 Kasım, partinin katıldığı ilk genel yerel seçim olacaktır. Eylül anketinde eThekwini'de yüzde 55 olan MKP desteği Ekim anketinde yüzde 47'ye düşmüştür. Daily Maverick bu düşüşü Zuma'nın Ekim başından beri kampanyada görünmemesine ve parti içi

sorunlara bağlamaktadır. 27 Ekim'de karşılaştırılan dört anketten üçü MKP'yi eThekwini'de yüzde 40'ın üzerinde, Social Research Foundation anketi ise yüzde 30'da göstermektedir. MKP Durban'da açık ara önde görünmekle birlikte mutlak çoğunluğa ulaşıp ulaşamayacağı belirsizdir.

Katılım oranı ve son günlerin kampanya dinamikleri bu tabloyu değiştirebilir. IFP kuzeyde ve kırsal kesimde güçlü örgütlenmesini korurken MKP 2024'te hem kentlerde hem kırsalda oy almayı başarmıştır. eThekwini'de anketler DA'yı ikinci, ANC'yi üçüncü sıraya yerleştirmektedir. ANC'nin yerel örgütlenme gücü göz ardı edilmemelidir. Ancak partinin bazı belediyelerde aday listelerini süresinde teslim edememesi ve 181 adayının ancak 15 Ekim'deki Anayasa Mahkemesi kararıyla yarışa dönebilmesi bu gücün zayıfladığını göstermektedir.

Durban ve Richards Bay: siyasetin ekonomik coğrafyası

Durban, limanı ve sanayi-ticaret ağlarıyla, Richards Bay ise kömür ve dökme yük ihracatıyla bölgenin ekonomik merkezleridir. Belediyelerin su, yol, imar ve yatırım izinlerindeki performansı bu faaliyetleri etkiler. Ancak limanları belediyeler değil, Transnet'e bağlı Ulusal Liman Otoritesi yönetmektedir. MKP'nin Durban'daki gücünden Richards Bay'in bağlı olduğu uMhlathuze belediyesini de kazanacağı sonucu çıkarılamaz. Bu belediye için ayrı anket verisi yoktur ve uMhlathuze 2021'den beri IFP liderliğinde, DA'nın da yer aldığı bir koalisyonla yönetilmektedir.

Sonuç: sandık kadar koalisyon da belirleyici

Seçmenler bu kez parti bağlılığından çok belediyelerin hizmet verip veremediğine bakarak oy verecek gibi görünmektedir. Hizmetlerdeki aksamalar iktidardaki partileri zorlayabilir, ancak muhalefetin kazanımları istikrarlı koalisyonlara dönüşmezse yönetim krizleri sürecektir. Anketler büyükşehirlerin çoğunda hiçbir partinin tek başına çoğunluk sağlayamayacağını göstermektedir. Bu yüzden Ağustos'ta Meclis'e sunulan ve koalisyon yönetimini düzenlemeyi amaçlayan Belediye Yapıları Değişiklik Tasarısı seçimden sonra da gündemde kalacaktır. Johannesburg ve Tshwane'de meclis aritmetiği, Cape Town'da DA'nın mutlak çoğunluğu koruyup koruyamayacağı, eThekwini'de ise MKP'nin Ekim'deki gerilemeye rağmen önde kalıp kalamayacağı ve IFP ile rekabeti belirleyici olacaktır. Seçimden sonra oy yüzdeleri kadar sandalye dağılımına, koalisyon anlaşmalarına ve belediye başkanı seçimlerine de bakmak gerekecektir.

Kaynak ve yöntem notu

Değerlendirme, Bağımsız Seçim Komisyonu'nun (IEC) 2024 seçim sonuçlarına, Güney Afrika hükümetinin seçim duyurularına, Ipsos'un 4 Eylül ve 30 Ekim 2026 tarihli anket sonuçlarına ve Güney Afrika basınının (Daily Maverick, EWN, TimesLIVE) seçim haberlerine dayanmaktadır. Anket verileri tahmin değildir, saha çalışmasının yapıldığı dönemdeki eğilimleri gösterir.

Adem KOÇ
University of Nairobi